

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ก. บทสรุป

สังคมทุกแห่งไม่ว่าสังคมที่พัฒนา กำลังพัฒนาหรือล้าหลัง กำลังประสบกับปัญหาอาชญากรรม และการกระทำผิดในรูปแบบต่าง ๆ กัน มากบ้าง น้อยบ้าง ซึ่งเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว อีมิล เดอร์คไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสได้เคยกล่าวไว้ว่า "ไม่มีสังคมใดซึ่งไม่เผชิญกับปัญหาอาชญากรรม รูปแบบของอาชญากรรม เปลี่ยนแปลงไปลักษณะของการกระทำมิได้เป็นเช่นเดียวกันทั่วทุกแห่ง แต่ทุก ๆ แห่งจะมีผู้ประพฤตินทางที่ทำให้บุคคลนั้นต้องถูกลงโทษอยู่เสมอ"¹

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) ก็เป็นอาชญากรรมร้ายแรงอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้ไม่มีลักษณะน่าสะพรึงกลัวโดยตรง หรือไม่มีผลกระทบต่อขวัญหรือความรู้สึกของคนทั่วไป รวมทั้งสร้างความเสียหายที่มองไม่เห็นโดยตรงด้วย จึงทำให้คนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกตื่นตระหนกต่ออาชญากรรมดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่ความเสียหายโดยส่วนรวมมีมากกว่าอาชญากรรมทั่วไปมากมายนัก

อย่างไรก็ตาม การยอมรับถึงความรุนแรงดังกล่าว น่าคิดว่าจะจำกัดอยู่เฉพาะในหมู่นักวิชาการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้โดยตรงหรือไม่ สำหรับคนทั่วไปแล้วอาจไม่ค่อยรู้สึกถึงความรุนแรงของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพราะอาชญากรรมดังกล่าวมักจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลอย่างทันทีทันใดโดยตรง หากมองกันอย่างผิวเผินแล้วก็อาจไม่เห็นถึงผลร้าย นอกจากนี้ ระบบค่านิยมที่เคยชินกับความรุนแรงของอาชญากรรมสามัญ รวมทั้งอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมืองของพวกอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็นับ เป็นเหตุปัจจัยที่มีส่วนปิดบังความเข้าใจของคนทั่วไปต่อความรุนแรงของอาชญากรรมนี้ และเมื่อมองในความเป็นจริงแล้วอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็มักไม่ค่อยถูกฟ้องคดีอาญาหรือถูกลงโทษ ทั้งนี้ เนื่องมาจากอิทธิพลทางด้าน

¹Walter C. Reckless, The Crime Problem 4 th ed. (New York: Meredith, 1967), pp. 10-21.

เศรษฐกิจหรืออำนาจทางการเมืองที่บุคคลเหล่านี้มักมีอยู่²

จากปัญหาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีอุปสรรคอันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งอาจจำแนกสาเหตุออกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ความซับซ้อนยืดยาวของกระบวนการสืบสวนสอบสวนหรือแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด รวมทั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อผู้กระทำผิดได้ทันทั่วถึง มักทำให้ตัวอาชญากรสามารถลอบย่นวลออยู่ได้อย่างผู้มีเกียรติ
2. เจ้าหน้าที่บ้านเมืองยังไม่มี ความตั้งใจหรือจริงจังอย่างเพียงพอในการปราบปราม ทั้งการทำงานก็ยังขาดการหมั่นกำลั้ง การประสานงาน หรือการร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริง ในหลายกรณียังมีการโยนปัญหาที่รับผิดชอบ และที่สำคัญคือการขาดการประเมินผลการทำงานอย่างต่อ เนื่อง
3. ความล้าหลังหรือไม่ชัดเจนของกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไม่ทันกับ เหตุการณ์ของสังคม
4. สืบเนื่องจากความยุ่งยากซับซ้อนของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในการสืบสวนสอบสวนคดีประเภทนี้มีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ในอดีตยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่ออาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ
5. ระบบการสอบสวนและการสั่งฟ้องคดีตามกฎหมายไทยมีลักษณะแยกบุคลากรผู้มีอำนาจรับผิดชอบด้านนี้ออกจากกัน คือ ตำรวจและอัยการ เมื่อนำระบบนี้มาใช้กับคดีความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนและต้องการผู้รับผิดชอบที่มีความรู้พิเศษ ทำให้หลาย ๆ กรณีมีการทำงานที่ไม่ประสานหรือไม่ลงรอยกัน ซึ่งความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการสอบสวน เป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ไขรูปคดีในชั้นสั่งการฟ้องคดีได้ทันทั่วถึง
6. การใช้หรือการตีความกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยผู้มีอำนาจฟ้องหรือผู้มีอำนาจชี้ขาดตัดสินคดีในหลาย ๆ กรณี เป็นอุปสรรคต่อการลงโทษผู้กระทำ

² John Hagan & Patricia Parker, "White-Collar Crime and Punishment : The Class Structrictive and Legal Sanctioning of Securities Violations," American Sociological Review, Vol. 50, 1985, p. 306.

ความผิด อันมีผลให้ผู้กระทำความผิดบางคนหลุดรอดอาญาแผ่นดินไปได้ ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้มีอำนาจรับผิดชอบดังกล่าวมีความจำกัดของแนวความคิดหรือปรัชญากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ หรือการตีความกฎหมายข้างต้น³

สำหรับความผิดฐานหลักเลี้ยงภาษีศุลกากรนั้น เป็นความผิดที่เกี่ยวกับการเงินการคลัง ของรัฐ และเป็นลักษณะหนึ่งของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตามแนวความคิดของชัท เซอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ซึ่งได้ทำการศึกษาอาชญากรรมทางการเงินหรืออาชญากรรมของ คนชั้นสูง (White Collar Crime)⁴ โดยได้เสนอทฤษฎี "ผลต่างของการสมาคม" (Differential Association) ซึ่งมีหลักว่าการที่คนประกอบอาชญากรรมก็เพราะอิทธิพล บังคับทางสังคมและวัฒนธรรม และได้นำเอาทฤษฎีนี้มาอธิบายมูลเหตุของอาชญากรรมทางการเงินว่ามีได้เกิดขึ้นเอง แต่เป็นสิ่งที่เรียนรู้ขึ้น (Crime and delinquency are learned) ทั้งทางด้านวิชาการและทัศนคติซึ่งได้รับการสั่งสอนจากหน่วยของสังคม (Primary Group)⁵ ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และ Becker's Model ก็ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคล ประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ก็เนื่องจากเขาได้คาดหวังว่าผลประโยชน์ที่เขาได้รับจากการ กระทำความผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับถ้าหากกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย⁶

ดังนั้น การที่จะให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจลดลงได้ก็ต้องมีมาตรการในการควบคุม ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

³ ดร.อมร จันทรสมบูรณ์ และคณะ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและ ข้อเสนอเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, หน้า 70-72.

⁴ Fred A. Meyer, Jr. Ralph Baker, Determinants of Law Enforcement Policies (Toronto : Lixington Book, 1979), pp. 99-100.

⁵ ชาย เสวีกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511), หน้า 52-53.

⁶ David J. Pyle, The Economic of Crime and Law Enforcement (Great Britain : The Macmillan Press Ltd., 1983), p.8.

1. มาตรการที่เป็นการตัดโอกาสผู้กระทำผิด สิ่งที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งที่ทำให้ อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจดำรงอยู่ได้ก็คือ ความไม่รู้เกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้ของ ประชาชนโดยทั่วไป เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงลักษณะและภัยอันตรายของอาชญากรรม ประเภทนี้ โอกาสที่ประชาชนจะถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อ โดยมีประโยชน์ เป็นสิ่งล่อล่ยอม เกิดขึ้น ได้ง่าย และเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว สื่อมวลชนย่อมมีบทบาทสำคัญในการแสดงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับอาชญากรรมดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้ลดอาชญากรรมประเภทนี้ลงไปได้

2. มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำความผิด การดำเนินการกับ อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจนั้น เป็นการดำเนินการกับผู้มีความรู้มีความชำนาญ ตลอดจนมีปฏิภาณ ไหวพริบ ดังนั้นวิธีการที่นำมาใช้กับอาชญากรรมประเภทนี้ได้ ได้แก่

ก) การบังคับใช้กฎหมายต้องกระทำโดยหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ทันกับ เทคนิคและความทันสมัยของอาชญากรรมประเภทนี้ ซึ่งในปัจจุบันรัฐก็ได้ก่อตั้งหน่วย งานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานกับอาชญากรรมประเภทนี้บ้างแล้ว อย่างเช่น กรมตำรวจได้ ก่อตั้งหน่วย เฉพาะกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจและการเงิน กรมอัยการก็ได้จัดตั้งกองคดี เศรษฐกิจและทรัพยากร ส่วนศาลซึ่งเป็นงานสำคัญมากอีกหน่วยหนึ่ง ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คาดว่าคงจะมีการเคลื่อนไหว เพื่อให้สามารถดำเนินงาน สอดคล้องกับหน่วยงานยุติธรรมอื่นในอนาคต นอกจากนี้ เมื่อเกิดอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจขึ้น ก็ต้องมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโดยรีบด่วน เพื่อให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อันจะก่อให้เกิดผลกระทบในทาง เศรษฐกิจน้อยที่สุด และเป็นการให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพแก่ผู้กระทำ ความผิดด้วย

ข) ใน เรื่องโทษที่จะลงแก่อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจนั้น ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ฉะนั้นแนวความคิดที่จะใช้วิธีการเพิ่มโทษให้สูง ขึ้น เพื่อยับยั้งความผิดประเภทนี้ยังไม่มี ความจำเป็น เพราะได้เคยมีการพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การเพิ่มโทษรุนแรงขึ้นแต่เพียงอย่างเดียวหาได้ช่วยให้ความผิดบางประเภทลดลงไม่ ฉะนั้น ภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้รับโทษตามที่ศาลกำหนดแล้ว ควรจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ประเภทห้ามประกอบอาชีพบางอย่างแก่ผู้กระทำความผิด ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 ว่า

เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือ เนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิด เช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมิกำหนดเวลาไม่เกิดทำมีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

มาตรการในการควบคุมการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่ามาตรการบังคับใช้กฎหมายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และโดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายอาญากับการกระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรก็เพื่อเป็นการป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิด ซึ่งการที่จะป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนหนึ่งด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเกิดขึ้น ก็ต้องมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น มีปัญหาอยู่หลายประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในด้านบทบัญญัติ กล่าวคือ ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรตามที่ได้บัญญัติไว้ใน 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 นั้น มีปัญหาในการใช้กฎหมายซึ่งกล่าวได้ดังนี้

ก) ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิด ความรับผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้นมีความสับสนในโครงสร้างของกฎหมาย กล่าวคือ องค์ประกอบของความรับผิดมิได้บัญญัติไว้ในมาตราเดียวกัน โดยกฎหมายได้บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 ว่า "การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 99 แห่งราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 นั้น ให้ถือเป็นความผิดโดยมีพิกัดองค์ประกอบว่าผู้กระทำความเจตนา หรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่" ข้อความในมาตรานี้เองแสดงชัดว่าประสงค์จะให้พิจารณาความผิดตามมาตรา 27 และมาตรา 99 ยกเว้นจากหลักของประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิด ฉะนั้น แม้จะเป็นองค์ประกอบในทางปฏิเสธองค์ประกอบนี้ก็ควรจะรวมไว้ในด้วยบท ซึ่งกำหนดความผิดขึ้นคือในมาตรา 29 และมาตรา 99 เอง เพื่อความชัดเจนและเพื่อให้ผู้ต้องรับผิดทราบโดยง่าย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเมื่อกฎหมายทั้งสองมาตรา เป็นกฎหมายซึ่งกำหนดความรับผิดและโทษทางอาญา

นอกจากนี้ ก็มีปัญหาในการตีความกฎหมายว่า ความรับผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร นั้นต้องมี "เจตนาจะฉ้อค่าภาษี" เป็นองค์ประกอบหรือไม่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าว ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการได้ตีความ เป็นบรรทัดฐานไว้ว่า ความรับผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรต้องมี "เจตนาจะฉ้อค่าภาษี" เป็นองค์ประกอบด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในการตราบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 แล้วจะเห็นได้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงศุลกากรให้แข็งแรงยิ่งขึ้น โดยนำหลักการเกี่ยวกับความรับผิดที่รับรองกันแล้วในเมืองต่างประเทศมาใช้บังคับ โดยถือว่าความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นความผิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงเจตนาของผู้กระทำ เช่น Loi du 9 Floreal an VII (Allix Les Droits de Douane) ของประเทศฝรั่งเศส และ The Customs Consolidated Act, 1876 ของประเทศอังกฤษ และเมื่อพิจารณาถึงความเห็นในการตีความบทบัญญัติดังกล่าวแล้วกล่าวได้ว่า การตีความว่าความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรจะต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษคือ "เจตนาจะฉ้อค่าภาษี" ด้วยนั้น เป็นการตีความผิดตัว⁷ และน่าจะทำให้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นหมันและบังคับมิได้ทั้งหมด ซึ่งย่อมไม่ต้องการตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายเป็นแน่แท้⁸ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงกล่าวได้ว่า ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นความผิดโดยมีพิกัดต้องคำนึงว่ามีเจตนาหรือเจตนาจะฉ้อค่าภาษีหรือไม่⁹

ข) ปัญหาเกี่ยวกับโทษ ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา แต่กฎหมายได้บัญญัติโทษไว้ค่อนข้างจะรุนแรงคือ ในความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของ ซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินสิบปีหรือทั้งจำทั้งปรับ เหตุที่กล่าวเช่นนี้ เพราะกฎหมายได้บัญญัติโทษจำคุกไว้สูง ซึ่งปกติแล้วโทษของความรับผิดทาง

⁷ ชานินทร์ กรัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, การตีความกฎหมาย, หน้า 7.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-12, 417-418.

⁹ พงศ์ชัย จินดา, "ความรับผิดฐานหลีกเลี่ยงอากรศุลกากร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 179.

อาญาที่ไม่ต้องการเจตนาส่วนใหญ่จะเป็นโทษปรับ หรือริบทรัพย์สิ้น เพราะความรับผิดดังกล่าว มักจะไม่เกี่ยวกับศีลธรรม แต่เป็นเหตุผลทางเทคนิคและเหตุที่ควรกำหนดโทษเช่นนี้ เนื่องจากความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนาเป็นความรับผิดโดยเด็ดขาดที่ไม่อาจแก้ตัวได้ประการหนึ่ง และเพื่อผ่อนคลายหลักความรับผิดโดยเด็ดขาดลงบ้างอีกประการหนึ่ง¹⁰

ดังนั้น การที่ได้บัญญัติโทษจำคุกสำหรับความผิดฐานหลัก เสียงภาษีสุลกาการไว้ค่อนข้างสูง ทำให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการได้ตีความว่า ความผิดดังกล่าวต้องมี "เจตนาจะฉ้อค่าภาษี" เป็นองค์ประกอบของความผิดด้วย

2. ปัญหาในด้านกระบวนการดำเนินคดี ความผิดฐานหลักเสียงภาษีสุลกาการนั้นมี ลักษณะพิเศษที่สามารถเปรียบเทียบระดับคดีในชั้นสุลกาการได้ โดยผู้กระทำความผิดต้องร้องขอให้มีการเปรียบเทียบ ซึ่งการใช้อำนาจในการเปรียบเทียบระดับคดีอาจกระทำโดยอธิบดีกรมสุลกาการ หรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้กระทำความผิดมิได้ร้องขอหรือยินยอมให้มีการเปรียบเทียบก็จำต้องดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป สำหรับปัญหาการดำเนินคดีความผิดดังกล่าวในแต่ละชั้นตอนสรุปได้ดังนี้

ก) ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดี กฎหมายสุลกาการได้บัญญัติให้อธิบดีกรมสุลกาการ และคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมสุลกาการ และผู้แทนกรมตำรวจมีอำนาจเปรียบเทียบระดับคดีได้ แต่กฎหมายมิได้กำหนดขอบเขตไว้ว่าอธิบดีกรมสุลกาการและคณะกรรมการมีอำนาจในการเปรียบเทียบระดับคดีได้เพียงใด อีกทั้งมิได้กำหนดแนวทางในการใช้ดุลพินิจไว้ด้วย จึงก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดีที่ไม่เป็นธรรมขึ้นได้

แต่อย่างไรก็ตาม กรมสุลกาการก็ได้วางเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับคดีไว้ตามคำสั่งทั่วไปกรมสุลกาการที่ 10/2526 ประมวลระเบียบปฏิบัติสุลกาการ พ.ศ. 2530 หมวดที่ 17 บทที่ 3 ข้อ 17 03 01 ถึงข้อ 17 03 05 และคำสั่งทั่วไปกรมสุลกาการที่ 6/2531 ซึ่งถือว่า

¹⁰ จีรวุฒิ เตชะพันธ์, "ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา," หน้า 91-92.

เป็นการวางบรรทัดฐานในการใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดีไว้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการสมมูลการ ได้วางเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับคดีไว้แล้วก็ตาม แต่การใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบระดับคดี มักจะได้รับอิทธิพลจากภายนอก เช่น อิทธิพลทางด้านการเมืองอยู่เสมอ

ข) ปัญหาในการสอบสวนคดีความผิดฐานหลักเสียงภาษีศุลกากร ความผิดฐาน หลักเสียงภาษีศุลกากรอาจเกิดขึ้นได้โดยการนำเข้าหรือส่งออก โดยการสำแดงเท็จ หรือโดยการลักลอบหนีศุลกากร ซึ่งการหลักเสียงภาษีศุลกากรโดยการสำแดงเท็จนั้นจะเกี่ยวข้องกับพิธีการศุลกากรและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ และเมื่อมีการสำแดง รายการใด ๆ ในใบขนสินค้าหรือเอกสารประกอบเป็นเท็จ อันเป็นเหตุให้ภาษีอากรขาด ผู้กระทำความผิดมักจะอ้างว่าตนมิได้มีเจตนาทุจริต หรือเป็นเพราะความผิดพลาดของผู้ส่งของ ต่างประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้ส่งของต่างประเทศอาจให้ความร่วมมือในการกระทำความผิดด้วย ดังนั้น ในการสอบสวนความผิดลักษณะดังกล่าว พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ ในทางพิธีการศุลกากรและทางการค้าระหว่างประเทศ และการศึกษาจะรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะหลักเสียงภาษีอากรหรือไม่เป็นสิ่งที่ทำได้ ค่อนข้างยาก เพราะความผิดลักษณะดังกล่าวมีความซับซ้อน ส่วนการหลักเสียงภาษีศุลกากรโดยการลักลอบหนีศุลกากรนั้น การกระทำความผิดมักจะอยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำความผิดแต่ ฝ่ายเดียว และเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ก็มักจะมีได้มีการตรวจพบความผิดในขณะกระทำความผิดนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิด เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะพนักงานสอบสวนไม่อาจหาพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดได้อย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญในการสอบสวนคดีความผิดดังกล่าวมีไม่เพียงพอ จึงทำให้การสอบสวนคดีความผิดดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ค) ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ การดำเนินคดีขึ้นพนักงานอัยการ เป็นการดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน ซึ่งมีปัญหาพอสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิจารณาสั่งคดีความผิดฐาน หลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรโดยพนักงานอัยการ การรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญานั้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการก็มีอำนาจให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือให้ส่งพยานคนใดมาให้ซักถามได้ ถ้าพยานหลักฐานที่สอบสวนมานั้นมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้เพราะระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยได้แยกอำนาจการสอบสวนและอำนาจการฟ้องร้องออกจากกัน ซึ่งการที่ได้แยกอำนาจการสอบสวนและอำนาจการฟ้องร้องออกจากกันเช่นนี้ ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถควบคุมการสอบสวนได้ ดังนั้น ในการสอบสวนคดีความผิดที่ยุ่งยากและซับซ้อนอย่าง เช่นคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร พนักงานอัยการก็ไม่สามารถร่วมการสอบสวนเพื่อวางรูปคดีแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้ พนักงานอัยการก็พิจารณาสั่งคดีโดยอาศัยพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้เท่านั้น ซึ่งถ้าหากการสอบสวนขาดประสิทธิภาพ พนักงานอัยการก็ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างเพียงพอ เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิดได้

2) ปัญหาการฟ้องร้องหรือแก้คดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร การฟ้องร้องหรือการแก้คดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรอาจกระทำได้โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรคนใด ๆ โดยอาศัยอำนาจของอธิบดีกรมศุลกากร หรือกระทำโดยพนักงานอัยการ ซึ่งเหตุที่กฎหมายศุลกากรได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจฟ้องร้องหรือแก้คดีเกี่ยวกับการศุลกากรได้ ก็เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรมิได้ใช้อำนาจเช่นนี้ ทั้งนี้ เพราะพนักงานอัยการเป็นผู้ใช้อำนาจในการฟ้องร้องหรือแก้คดีดังกล่าว การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรมิได้ใช้อำนาจในการฟ้องร้องหรือแก้คดีเกี่ยวกับการศุลกากรนั้น ทำให้การดำเนินคดีความผิดดังกล่าวต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้การดำเนินคดีดังกล่าวไม่อาจดำเนินไปได้โดยรวดเร็วตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

นอกจากนี้ การที่กรมศุลกากรไม่ได้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรใช้อำนาจฟ้องร้องหรือแก้คดีเกี่ยวกับการศุลกากรนั้น ก็เนื่องมาจากกรมศุลกากรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินคดีในศาลอย่างเพียงพอ

ง) ปัญหาการพิสูจน์ความผิดฐานหลักเสียงภาษีสกุลการในการดำเนินคดีความผิดฐานหลักเสียงภาษีสกุลการนั้น กฎหมายสกุลการได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในบางเรื่องตกอยู่แก่จำเลย และได้กำหนดข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดดังกล่าว เป็นความผิดที่ยากแก่การพิสูจน์ของฝ่ายโจทก์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) หน้าที่นำสืบเกี่ยวกับการชำระภาษี ในการดำเนินคดีความผิดฐานหลักเสียงภาษีสกุลการนั้น เมื่อมีข้อโต้เถียงเกิดขึ้นว่าค่าภาษีสำหรับของใด ๆ ได้ส่งชำระถูกต้องแล้วหรือไม่ หรือว่าของนั้นได้นำเข้ามา ได้ส่งออก หรือได้จัดการอย่างอื่นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หน้าที่พิสูจน์ตกอยู่แก่จำเลยทุกคดีไป แต่ถ้าจำเลยต่อสู้ว่าได้ซื้อของนั้นในราชอาณาจักรแล้ว ศาลจะไม่นำหลักการนี้ไปใช้บังคับ และได้นำหลักการเกี่ยวกับหน้าที่นำสืบทางอาญาโดยทั่วไปมาใช้บังคับคือ โจทก์ต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว¹¹ ซึ่งเป็นภาระอย่างหนักแก่โจทก์ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การพิสูจน์ความผิดของจำเลยกระทำได้ยาก

2) ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสิ่งต้องสงสัยว่ามีความผิด กฎหมายสกุลการมีข้อสันนิษฐานว่า ถ้าปรากฏว่าผู้ใดมีสิ่งซึ่งต้องห้าม หรือสิ่งซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสิ่งต้องจำกัด หรือเป็นสิ่งลักลอบหนีสกุลการไว้ในครอบครอง ให้อธิบดี พนักงานสกุลการผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจบันทึกข้อเท็จจริงที่ตนได้พบเห็น บันทึกนี้ ถ้าเสนอต่อศาลในเมื่อมีการดำเนินคดี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นความจริงตามข้อเท็จจริงที่จดแจ้งไว้ในบันทึกนั้น และผู้นั้นได้นำสิ่งนั้นเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือนำเข้ามาโดยลักลอบหนีสกุลการ แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น แต่ในการดำเนินคดีนั้นศาลซึ่งเป็นองค์กรตุลาการได้วางแนววินิจฉัยไว้ว่า ข้อเท็จจริงที่จะจดแจ้งลงในบันทึกนั้นอย่างน้อยจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ประกอบกันเป็นพยานพฤติเหตุแวดล้อมพอจะแสดงได้ว่าผู้มิไว้ในครอบครองนั้น เป็นผู้นำสิ่งนั้นเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือนำเข้ามาโดยการลักลอบหนีสกุลการ¹² ซึ่งการที่ศาลได้วางแนววินิจฉัยไว้เช่นนี้ ทำให้เห็นว่าเมื่อมีการบันทึกข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็นและเสนอต่อศาลแล้ว

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 972/2479, 1492-1498/2479, 211-217/2482
1038/2507, 1881/2515.

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1614/2506, 114-115/2507.

จะไม่ได้รับการสันนิษฐานโดยกฎหมาย เสมอไปว่าผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งต้องห้าม หรือสิ่งซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสิ่งต้องกักตุนหรือสิ่งลักลอบหนีศุลกากร เป็นผู้นำสิ่งดังกล่าว เข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือนำเข้ามาลักลอบหนีศุลกากร และการที่ศาลตีความ เช่นนี้น่าจะเป็นการตีความขยายตัวบท ซึ่งตามปกติแล้วข้อสันนิษฐานในกฎหมายต้องตีความโดยเคร่งครัด¹³ เมื่อ เป็น เช่นนี้ จึงทำให้เห็นว่าเมื่อมีการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรแล้ว โจทก์จะไม่ได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายเท่าที่ควร และเป็นภาระอย่างหนักแก่โจทก์ที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลย นอกจากนี้ หากสามารถบันทึกข้อเท็จจริงที่ประกอบกัน เป็นพยานพฤติ เหตุแวดล้อมพอจะแสดง เคำมูลว่าผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งต้องห้าม หรือสิ่งซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสิ่งต้องกักตุนหรือสิ่งลักลอบหนีศุลกากร เป็นผู้นำสิ่งดังกล่าว เข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือนำเข้ามาโดยลักลอบหนีศุลกากรแล้ว ก็เห็นว่ากฎหมายไม่น่าจะมีข้อสันนิษฐานในลักษณะ เช่นนี้ไว้อีก

๑) ปัญหาการพิสูจน์ เจตนาในการกระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ในการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยได้กระทำโดยมีเจตนาจะฉ้อค่าภาษี แต่ในกรณีที่โจทก์ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย เพียงแต่โจทก์พิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เข้าเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน โจทก์ก็จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นแล้ว ซึ่งในกรณีการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้นอาจกล่าวถึงข้อยุ่งยากในการพิสูจน์เจตนาในการกระทำความผิดได้ดังนี้

(ก) การหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรโดยการสำแดงเท็จ กรณีนี้โจทก์ต้องเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการสำแดงเท็จในเอกสารที่เกี่ยวกับพิธีการนำเข้าและพิธีการส่งออก เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งการที่จะพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาของจำเลยนั้นอาศัยหลักที่ว่า "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา" ในกรณีดังกล่าวนี้ การที่จำเลยสำแดงรายการใด ๆ เป็นเท็จโดยถือว่ามีเจตนาจะฉ้อค่าภาษีหรือไม่นั้น เป็นสิ่งที่พิจารณาได้ยาก เพราะการสำแดงเท็จดังกล่าว เช่น สำแดงชนิด คุณภาพ ปริมาณ น้ำหนัก ราคา หรืออัตราอากรสำหรับของใด ๆ เป็นเท็จ อาจเกิดขึ้นโดยมีเจตนาทุจริตหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การอนุมานเจตนาของศาลเป็นสำคัญ

¹³ จตุรงค์ ฉินวิวัฒน์, "ข้อสันนิษฐานในคดีอาญาอันเป็นโทษแก่จำเลย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 29.

(ข) การหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรโดยการลักลอบหนีศุลกากร กรณีนี้ หากโจทก์พิสูจน์ได้ว่าจำเลยได้นำของที่ต้องชำระภาษีอากร เข้ามาในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร โดยไม่ผ่านศุลกากรแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะฉ้อค่าภาษี ซึ่งกรณีดังกล่าว จำเลยจะอ้างว่าตนมิได้มีเจตนาจะฉ้อค่าภาษีนั้นย่อมฟังไม่ขึ้น

(ค) การพิสูจน์เจตนากับการริบของกลาง ของกลางอันเกี่ยวเนื่อง กับความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. 2482 นั้นเป็นของที่ริบได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเจ้าของมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดหรือไม่ เพราะการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดโดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่ แต่สำหรับของกลางซึ่งเป็น ยานพาหนะ หรือภาชนะ หรือของอื่นที่รวมอยู่ในยานพาหนะ หรือภาชนะ ที่ใช้ในการกระทำความผิดตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 จะริบได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วย เพราะกฎหมายมิได้ยกเว้นเจตนาสำหรับการลงโทษในกรณีดังกล่าว แต่มีปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การที่จะพิสูจน์ว่าเจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วยหรือไม่ เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากและมักทำให้เจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วย รอดพ้นจากการถูกลงโทษไปบ่อย ๆ

ข. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร มีปัญหาอยู่หลายประการ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นไปโดยรวดเร็ว เหมาะสม และ เกิดประโยชน์แก่ราชการ ผู้เขียนใคร่ขอ ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ในด้านบทบัญญัติของกฎหมายนั้น เห็นว่ากฎหมายศุลกากรได้ประกาศใช้มานานแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2469 และได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากรฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายฉบับ ทำให้กฎหมายศุลกากรขาดความเป็นเอกภาพและก่อให้เกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 กฎหมายได้พรรณาวัยชัวยาว

ทำให้ยากแก่การเข้าใจว่าบทบัญญัติดังกล่าวประกอบด้วยความผิดในลักษณะใดบ้าง และองค์ประกอบ และโทษของความผิดก็ได้บัญญัติไว้แยกต่างหากในมาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 ฉะนั้น หากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายศุลกากรในโอกาสต่อไป ควรที่จะแยกลักษณะของความผิดในมาตรา 27 ดังกล่าวให้ชัดเจน และรวมองค์ประกอบ ความผิดและโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 มาไว้ในมาตราเดียวกันกับลักษณะของความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ดังกล่าวข้างต้น.

ส่วนในเรื่องโทษนั้น หากจะให้ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเป็นความผิดเด็ดขาด (Strict Liability) โดยไม่ต้องพิสูจน์เจตนาในการกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรแล้ว ก็ควรที่จะปรับปรุงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิด โดยไม่ควรวางโทษจำคุกให้สูงเกินไป

2. ในด้านกระบวนการดำเนินคดี ควรมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

ก) การใช้ดุลพินิจในทางกฎหมายนั้นต้องมีบรรทัดฐาน โดยกำหนด เป็นแนวนโยบายที่แน่ชัดไว้ล่วงหน้า หรือกำหนดแนววินิจฉัย เป็นกฎเกณฑ์ย่อยขึ้น โดยออกเป็นกฎหมาย ลำดับรอง หรือประกาศล่วงหน้าให้ทราบทั่วกัน¹⁴ สำหรับการเปรียบเทียบระดับคดีในชั้นศุลกากรนั้น ควรจะออกเป็นกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวง เพื่อกำหนดเป็นแนวนโยบายไว้ว่ามีขอบเขตแค่ไหน เพียงไร โดยเฉพาะการทำความตกลงนั้น อธิบดีกรมศุลกากรและคณะกรรมการใช้อ่านาจได้เพียงใด

ข) การสอบสวนคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น ควรให้พนักงานสอบสวนที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านนี้เป็นผู้ทำการสอบสวน และควรที่จะพัฒนาให้ตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนมีความรู้ ความชำนาญในการสอบสวนความผิดประเภทนี้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรเป็นไปโดยรวดเร็ว และเกิดประโยชน์แก่รัฐ ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเป็นพนักงานสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับการศุลกากรด้วย เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายศุลกากร

¹⁴ รุ่งพล เจริญพันธ์, ดร., นิติปรัชญา, หน้า 136.

ระเบียบปฏิบัติ และพิธีการศุลกากรที่ตีพอ และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวกับการนำเข้าและการส่งออกจากผู้รับหรือผู้ส่งของต่างประเทศ เพื่อประกอบในการดำเนินคดี แต่พนักงานสอบสวนไม่อาจที่จะแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าวได้โดยตรง จึงควรให้กรมตำรวจติดต่อประสานงานกับองค์การตำรวจสากล (Interpol) เพื่อให้จัดส่ง เอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและการส่งออกมาให้พนักงานสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อให้สำนวนการสอบสวนมีความรัดกุม และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อนึ่ง ในการสอบสวนหรือการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในความผิดดังกล่าวซึ่งมีความยุ่งยากและซับซ้อน ควรมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ โดยให้มีการประสานงานกันในระหว่างเจ้าหน้าที่บริหารระดับสูงด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สำนวนการสอบสวนมีความรัดกุม และเป็นการวางรูปคดีที่จะสามารถฟ้องร้อง เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้ และบรรดาบันทึกข้อเท็จจริงรวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานศุลกากรผู้ทำการตรวจค้นหรือจับกุม หรือพนักงานศุลกากรผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดีได้รวบรวมหรือจัดทำขึ้น ซึ่งต้องนำเข้าสำนวนการสอบสวนนั้น¹⁵ ควรมีระเบียบปฏิบัติที่รัดกุมระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ เพื่อให้บรรดาบันทึกข้อเท็จจริงรวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวได้รับการพิจารณาโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดี ทั้งนี้ เนื่องจากบันทึกข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ทำไว้ในขณะจับกุม ซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้ชิดกับเหตุการณ์นั้น บุคคลผู้ถูกจับกุมไม่มีโอกาสนัดแนะ เตรียม และหาผู้ทางต่าง ๆ แก้วตัวเพื่อให้พ้นความรับผิดชอบ บันทึกเรื่องราวและข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำขึ้นในทันใดนั้นจึงน่าเชื่อถือ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะพยานนั้น พยานที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ย่อมมีน้ำหนักมากที่ศาลจะรับฟัง

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 บัญญัติว่า "ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการสอบสวน และให้เอาบันทึกเอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและ เอกสารทั้งหลายซึ่ง เจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดี เกี่ยวกันนั้นส่งมา รวมเข้าสำนวนไว้"

เอกสารที่ยื่น เป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้"

อย่างไรก็ตาม หากมีการบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมายศุลกากร โดยให้ถือว่า บรรดา บันทึกรวบรวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานศุลกากรผู้ทำการตรวจค้นหรือจับกุม หรือพนักงานศุลกากรผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดีได้รวบรวมหรือจัดทำขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวน พึงต้องรวม เข้าไว้ในสำนวนด้วยแล้ว ก็จะเป็นหลักประกันในการดำเนินคดีได้มากยิ่งขึ้น

ค) ในการฟ้องร้องหรือแก้คดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร ควรมี นโยบายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของอธิบดี ฟ้องร้องหรือแก้คดี ในทางปฏิบัติได้บ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นโดยรวดเร็ว อันเป็นการสอดคล้อง กับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรฟ้องร้องหรือแก้คดีใด ๆ อัน เกี่ยวด้วยการศุลกากรได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องร้องหรือแก้คดี ความผิด ดังกล่าวได้ต่อไป แต่เพื่อให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นโดยรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ควรออกกฎหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร เป็นพนักงานสอบสวน เฉพาะความผิดทางศุลกากร ด้วย เพื่อจะได้สอบสวนคดีความผิดดังกล่าว แล้วสามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงาน อัยการดำเนินการฟ้องร้องคดีได้โดยตรง

ง) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น เป็นความผิดที่ยากแก่การพิสูจน์ ว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาจะฉ้อค่าภาษีหรือไม่ ฉะนั้น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ควรรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุด เพื่อจะได้ใช้พิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำโดยมี เจตนาจะฉ้อค่าภาษี

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการใช้ยานพาหนะหรือภาชนะในการย้ายถอน ซ่อน เร้นหรือ ขนของ ที่ยังมีได้เสียภาษี หรือมีของอื่น ซึ่งรวมอยู่ในภาชนะหรือยานพาหนะ อันเป็นของ ที่ใช้ในการกระทำความผิดด้วย เมื่อมีการร้องขอคืนทรัพย์สินดังกล่าว ก็เป็นการยากที่จะ พิสูจน์ให้เห็นว่าเจ้าของมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดนั้นมักจะมีการกระ เติร์มหรือทำสัญญาเช่าหรือ เช่าซื้อไว้ ล่วงหน้า เพื่อเจ้าของจะได้ยกข้อต่อสู้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ซึ่งการที่จะบัญญัติกฎหมายให้รับยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิด โดยมีพิกัดคำนึงว่า เจ้าของจะได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วยหรือไม่นั้น เป็นการขัดต่อกฎหมาย รัฐธรรมนูญและหลักความรับผิดชอบในกฎหมายอาญา

ฉะนั้น เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร จึงควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมายศุลกากร โดยให้ரியานพาหนะ หรือภาชนะ หรือของอื่น ที่รวมอยู่ในภาชนะหรือยานพาหนะ ซึ่งเป็นของที่ใช้ในการกระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เว้นแต่เจ้าของพิสูจน์ให้เชื่อได้ว่า คนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดดังกล่าว อีกทั้งคนได้ใช้ ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด เช่นนั้น เกิดขึ้น หรือพิสูจน์ ให้เชื่อได้ว่าคนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการ กระทำความผิด อย่างที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

การวางหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการกำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมาย โดยให้ถือว่า เจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย แล้วให้เจ้าของ ทรัพย์สินดังกล่าววนำสืบหักล้าง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผลักระการพิสูจน์ให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน ดังกล่าว

สำหรับพฤติการณ์ที่ควรพิจารณา และน่าเชื่อว่าเจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความ ผิดมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย เช่น ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดมีลักษณะ ถือว่าสร้างหรือตัดแปลงไว้สำหรับกระทำความผิด หรือมิได้จดทะเบียนตามกฎหมาย หรือเจ้าของ ได้ให้บุคคลอื่น เช่าหรือยืมยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดไป โดยเจ้าของไม่รู้จักตัวผู้เช่า หรือผู้ยืมดีพอ และไม่ทราบถิ่นที่อยู่ที่แน่นอนของผู้เช่าหรือผู้ยืม เป็นต้น

อนึ่ง ของใด ๆ อันเนื่องด้วยความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 หรือยานพาหนะ หรือภาชนะ หรือของอื่นที่รวมอยู่ ในภาชนะหรือยานพาหนะ ซึ่งเป็นของที่ใช้ในการกระทำความผิด และเป็นของอันพึงริบ ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดยพนักงานศุลกากร พนักงาน ม่ายปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจยึดในเวลาใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้ และสิ่งที่ยึดไว้ นั้น ถ้าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิไม่มายื่นคำร้อง เรียกเอาภายในกำหนดหกสิบวัน สำหรับยานพาหนะที่ใช้ ในการกระทำความผิด สามสิบวันสำหรับสิ่งอื่น นับแต่วันที่ยึด ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เจ้าของ และให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามนัยมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 นั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายศุลกากรได้กำหนดเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้ค่อนข้างเด็ดขาด ซึ่งเป็น บทบัญญัติที่ตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคล โดยให้ตกเป็นรัฐทันทีโดยผลของกฎหมาย อันเป็น

การจำกัดหรือลดรอนสิทธิเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคล จึงน่าที่จะเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ในกฎหมายที่จะชี้ให้เห็นว่าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิจะได้มีโอกาสได้ล่วงรู้ถึงการที่เจ้าพนักงานได้ยึดของนั้นไว้ โดยไม่มีบทบังคับของกฎหมายไว้เลยว่าจะต้องให้เจ้าพนักงานผู้ทำการยึดหรือกรมศุลกากรแจ้งไปยังเจ้าของหรือผู้มีสิทธิให้ทราบว่าของนั้นได้ทำการยึดไว้ หรือปิดประกาศแจ้งให้ทราบทั่วกัน ซึ่งแม้ว่าดูเผิน ๆ แล้ว จะเป็นการเพิกเฉยหรือละเลยของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในการร้องขอคืนก็ตาม

สำหรับการยึดของใด ๆ ที่เป็นความผิดทางศุลกากรในกฎหมายศุลกากรต่างประเทศ ได้บัญญัติให้เจ้าของหรือผู้มีสิทธิมีโอกาสที่จะได้รับรู้ถึงการที่เจ้าพนักงานยึดทรัพย์สินของคนไว้ โดยกฎหมายกำหนดว่า เมื่อมีการยึดของใดที่เป็นความผิดต่อกฎหมายศุลกากรให้เจ้าหน้าที่ผู้ยึดแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเจ้าของ หรือผู้มีส่วนได้เสียให้ทราบถึงการยึดนั้น ตลอดจนเห็นผลทั้งปวงที่ต้องยึดเพื่อ เจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียจะได้ใช้สิทธิ เรียกร้องอันชอบธรรม อย่าง เช่นกฎหมายศุลกากรสิงคโปร์¹⁶ และกฎหมายศุลกากรฮ่องกง¹⁷

¹⁶The Customs Acts 1971 มาตรา 102 (3) บัญญัติว่า

"เมื่อของ ยานพาหนะ หรืออากาศยานลำใดได้ยึดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ยึดแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเจ้าของว่า ของนั้นได้ยึดไว้โดยประกอบด้วยเหตุผลทั้งปวง ทั้งนี้ คำแจ้งความนั้นจะส่งด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ของผู้นั้นก็ได้ ถ้าหากทราบ

อย่างไรก็ดี คำแจ้งความดังกล่าวไม่จำเป็นต้องทำในกรณีที่ปรากฏว่า การยึดได้กระทำต่อบุคคลหรือต่อหน้าผู้กระทำความผิด หรือเจ้าของหรือตัวแทน หรือในกรณีที่เป็นการยึดเรือหรืออากาศยาน หากได้กระทำต่อหน้านายเรือ หรือนักบิน แล้วแต่กรณี"

¹⁷Import and Export, Chapter 60 of the Revised Edition 1986 (Ordinance No 67 of 1970) มาตรา 27 บัญญัติว่า

"(1) ให้ริบ

(เอ) ของใด ๆ ที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรและสรรพสามิต หรือพนักงานผู้มีอำนาจยึดไว้เกี่ยวเนื่องกับการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฤษฎีกานี้

(บี) เรือไม่เกิน 250 ตัน และยานพาหนะใด ๆ ที่ยึดไว้ และใช้เกี่ยวเนื่องกับการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามกฤษฎีกานี้

(2) อธิบดีอาจคืนสิ่งใด ๆ (เว้นแต่ของที่ระบุไว้ในบัญชี) เรือ หรือยานพาหนะ ซึ่งพึงต้องริบแก่บุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือตัวแทนผู้มีอำนาจของเจ้าของ ในเวลาใด ๆ ก่อนออกใบแจ้งความตามอนุมาตรา (3) เมื่อได้มีการคืนดังกล่าว ให้เลิกใช้บทบัญญัติในมาตรานี้ และมาตรา 28, 29 และ 30 แก่สิ่งของ เรือ หรือยานพาหนะ

(3) อธิบดีต้องออกใบแจ้งการยึดให้เจ้าของของ เรือ หรือยานพาหนะ
ทราบภายใน 21 วัน นับแต่วันยึดของ เรือ หรือยานพาหนะ ที่ฟังต้องยึดตามอนุมาตรา (1)

หากเจ้าของของ เรือ หรือยานพาหนะมีมากกว่าหนึ่งคน ให้ออกแจ้งความ
การยึดเพียงคนเดียวก็ได้

(4) ใบแจ้งความตามอนุมาตรา (3) ให้ถือว่าเป็นการแจ้งให้ทราบเมื่อ

(เอ) ได้ให้ใบแจ้งความแก่บุคคลที่ได้รับแจ้ง

(บี) ได้ส่งทางไปรษณีย์ถึงบุคคลตามที่อยู่ หรือสถานประกอบธุรกิจของ
ผู้นั้นตามที่อธิบดีทราบ หรือ

(ซี) หากไม่สามารถแจ้งให้ทราบตามวรรค (เอ) หรือ (บี)
ก็ให้ปิดประกาศแจ้งความที่กรมศุลกากรและสรรพสามิต ณ สถานที่ที่สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้
เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 วัน เริ่มตั้งแต่ 21 วัน นับแต่วันที่ยึดสิ่งของ เรือ หรือยานพาหนะ

(5) เมื่อออกใบแจ้งความตามอนุมาตรา (3) ในส่วนเกี่ยวกับของ เรือ
ยานพาหนะที่ได้ยึดไว้ตามกฎหมายนี้แล้ว ผู้ใด

(เอ) เป็นเจ้าของ เรือ หรือยานพาหนะ หรือตัวแทนผู้รับมอบจากเจ้าของ

(บี) ผู้ครอบครองของ เรือ หรือยานพาหนะ เมื่อมีการยึด (ต่อไปนี้
เรียกว่าผู้เรียกร้องสิทธิ) อาจ ภายใน 30 วัน นับแต่

(1) วันแจ้งตามอนุมาตรา (4) (เอ) หรือ (บี) หรือ

(2) วันแรกที่ปิดประกาศตามอนุมาตรา (4) (ซี)

แจ้งต่ออธิบดีเป็นลายลักษณ์อักษรว่า ของ เรือ หรือยานพาหนะ ที่เรียกร้องนั้นไม่พึงถูกริบ

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามอนุมาตรา (5) ในการแจ้งการเรียกร้องสิทธิแล้ว
หากมิได้แจ้ง เป็นลายลักษณ์อักษรแก่อธิบดี สิ่งของ เรือ หรือยานพาหนะตามใบแจ้งความในอนุมาตรา
(3) จะต้องถูกริบเป็นของรัฐบาลของสมเด็จพระราชินี

ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและให้สิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลได้รับการประกันอย่างเพียงพอ จึงควรปรับปรุงกฎหมายศุลกากรของไทยให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดได้ทราบถึงการยึดทรัพย์สินนั้น อย่างบทบัญญัติในกฎหมายศุลกากรต่างประเทศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และจะได้มีโอกาสใช้สิทธิ เรียกร้องทรัพย์สินที่ถูกยึดคืน

จ) การดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น หากเป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ พนักงานอัยการควรร้องขอต่อศาล เพื่อใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้กระทำความผิด โดยให้ศาลสั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมีกำหนด เวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 ทั้งนี้ เพื่อควบคุมมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นอีก

เกี่ยวกับการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดและการกระทำความผิดซ้ำนั้น กรมอัยการก็ได้มีคำสั่งให้จัดตั้งกองงานวิธีการเพื่อความปลอดภัยขึ้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2530 เพื่อให้รับผิดชอบการดำเนินงานใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย¹⁸

สำหรับการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรนั้น กรมอัยการได้มีนโยบายที่จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยขอให้ศาลสั่งห้ามประกอบอาชีพแก่ผู้กระทำความผิดในคดีผู้ต้องหาที่มีอาชีพชัชรถ ระหว่างชายแดน กระทำความผิด ฐานลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี และในการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย พนักงานสอบสวนควรมีความเห็นด้วยว่า ควรขอให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย¹⁹

อย่างไรก็ตาม เห็นว่าควรใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการห้ามประกอบอาชีพสำหรับผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการนำของเข้า หรือส่งออก ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลด้วย หากปรากฏว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเกี่ยวกับการ

¹⁸ คำสั่งกรมอัยการที่ 254/2530

¹⁹ ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย พ.ศ. 2531

หลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรมาแล้วหลายครั้ง หรือความผิดที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่รุนแรง อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของชาติ เช่น ความผิดที่เกิดขึ้นได้กระทำโดยมีกระบวนการและภาษีอากรขาดเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการห้าม เข้าเขตกำหนด หากว่าผู้กระทำความผิดได้อาศัยสถานที่เป็นที่ประกอบการกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อตัดโอกาสที่จะกระทำความผิด เช่น ห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เข้าไปใน เขตควบคุม หรือบริเวณพิเศษ ซึ่งอยู่ตามแนวชายแดน เนื่องจาก เป็น เขตที่ล่อแหลมต่อการลักลอบหนีศุลกากรและบุคคลนั้นได้อาศัยเขตดังกล่าวกระทำการลักลอบหนีศุลกากร หรือห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เข้าใน เขตที่ทำการศุลกากร เนื่องจากบุคคลนั้นมักจะกระทำความผิดโดยการติดต่อกับที่ทำการศุลกากร เช่น ตัวแทนออกของได้ร่วมกับผู้นำ เข้าหรือผู้ส่งออกกระทำการหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร โดยการยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการชำระภาษีเป็นเท็จ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อชักพาให้พนักงาน เจ้าหน้าที่หลงผิด ซึ่งการที่ห้ามบุคคลดังกล่าว เข้าเขตที่ทำการศุลกากรก็เท่ากับ เป็นการห้ามติดต่อกับบุคคลดังกล่าว นั้นเอง

อนึ่ง ในการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น กรมศุลกากรควรแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการทราบ เช่นความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้กระทำความผิด และควรแจ้งความเห็นไปด้วยว่า ควรขอให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาแก่ผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งในเรื่องดังกล่าว กรมอัยการก็ได้วางระเบียบไว้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาแล้ว ควรมีความเห็นต่อไปด้วยว่า ควรขอให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 แก่ผู้ต้องหาด้วย²⁰ ฉะนั้น หากกรมศุลกากรได้แจ้งข้อเท็จจริงและความเห็น เกี่ยวกับการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ต้องหาไปให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการทราบแล้ว ก็เป็นการสอดคล้องกับนโยบายของกรมอัยการในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน,

3. การปราบปรามอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้นขึ้นอยู่กับปรัชญาในการใช้หรือการตีความกฎหมายของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสอบสวน ผู้มีอำนาจฟ้องร้องหรือผู้มีอำนาจชี้ขาดคดี ซึ่งความจำกัดหรือความบกพร่องในส่วนปรัชญาดังกล่าวนี้จะส่งผลสู่การไร้ประสิทธิภาพของกฎหมาย ไม่ว่าจะกฎหมายนั้น ๆ ได้บัญญัติไว้อย่างรัดกุมและสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม²¹ ฉะนั้น ในการดำเนินคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรซึ่งเป็นอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจอย่างหนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องยึดถือปรัชญาในการใช้และการตีความกฎหมายภาษีอากรซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนด้วย ซึ่งปรัชญาของกฎหมายมหาชนนั้นมุ่งที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ

²¹ อมร จันทรสมนบูรณ์ และคณะ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อ. ปสรรคและข้อเสนอเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, หน้า 72.